

а к а д е м і ч н а ПАНОРАМА

Інформаційне видання Національного університету «Кієво-Могилянська академія» Квітень 2009

Вітаємо почесного президента НАУКМА!

ної конференції.

Державним орденом Італійської республіки «Зірка італійської солідарності» Президент Італійської республіки нагороджує, за пропозицією Міністра закордонних справ, громадян Італії та іноземних держав за особистий значний внесок у ствердження престижу Італії в світі та у розвиток співробітництва Італії з іноземними державами в політичній, економічній, культурній, освітній і науковій галузях.

У різні роки цим орденом нагороджувалися такі видатні громадсько-політичні та культурні діячі як Джон Кеннеді, Ігор Стравінський, Франк Сінатра, Юрій Любимов та ін.

Могилянська громада щиро вітає В'ячеслава Степановича із цією високою відзнакою Італійської Республіки!

Русалчина містерія

29 квітня в Культурно-мистецькому центрі Кієво-Могилянської академії за сприяння Театрального Центру НАУКМА відбулися два покази фольклорно-музичного перформансу „Русальний цикл: переспіви між світами” за участю української співачки Мар'яни Садовської та інтернаціонального гурту „Кітка” (США).

новували духів русалок, переймали пісні місцевих жителів та допомагали в організації стародавнього обряду проводів русалок. Прем'єра русального проекту відбулася в 2006 році в багатьох містах США з шаленим успіхом.

(Початок. Продовження на стор.7)

На фото: М. Садовська; учасниці гурту „Кітка”

Почесного президента НАУКМА В'ячеслава Степановича Брюховецького було нагороджено Державним орденом Італійської Республіки «Зірка італійської солідарності» з присвоєнням почесного звання «Кавалер» з правом користування регаліями Ордена (Указ президента Італійської Республіки від 2 вересня 2008 року). Вручив нагороду В'ячеславу Степановичу Надзвичайний і Повноважний посол Італійської Республіки в Україні П'єтро Джованні Доннічі 6 квітня на засіданні 18-ї сесії Академічної конференції.

У нашому випуску:

Генерал-губернатор Канади Мікаель Жан: «Ви не одині...»

Стор. 2-3

Спадщина Оме-ляна Пріцака
Стор. 3

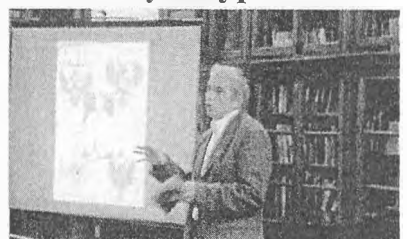
«Могилянська Книгарня» — форпост

проти культурної агресії в Україні

Стор. 4

Сербія-Україна: діалог культур

Стор. 4-5

Подія

24 квітня в Могилянці відбулася зустріч із Генерал-губернатором Канади пані Мікаель Жан. Здійснивши низку державних візитів, провівши напередодні важливі зустрічі з Президентом та з прем'єр-міністром України, пані Жан вирішила відвідати інтелекту-

Генерал-губернатор Канади Мікаель Жан: «Ви не одинокі...»

ально-науковий центр України — Могилянку. До цього візиту було приурочено конференцію з питань розвитку громадянського суспільства, формування демократії та встановлення співпраці в галузі міжнародного обміну, в якій взяли участь експерти з боку України та Канади (професори О. Гарань та А. Мелешевич, фахівець із міжнародного права і консалтингу К. Вайн, міжнародний експерт І. Догерт та інші).

І все ж таки, подією № 1 був сам виступ пані Жан, яка власним життям довела, яких успіхів може досягти людина, котра ставить перед собою велику мету і яка прагне довести, що в XXI столітті індивідуальність, людська особистість і досі відіграє найважливішу роль у історії. Попри те, що сучасна світова політика, здавалося б, визначається міжнародними інституціями, транснаціональними об'єднаннями, проте ще ніхто не скасовував ролі особистості. Часом нам сьогодні видається, що від людини у великій політиці нічого не залежить. Можливо, це погляд із України, яка втрачає розуміння етичного, зокрема ж у гонках за рік до чергових виборів, а в Канаді людина, яка тікала від диктаторської чуми у простір етичної свободи та громадянського суспільства, змогла довести, що готова зробити для блага свого нового суспільства не менше, ніж будь-хто інший, стаючи в такий спосіб прикладом людини, яка, прибувши в інший простір, змогла очолити цю велику демократичну країну, що керується нормами етики і моралі.

У своєму слові її Високоповажність Мікаель Жан, відкриваючи роботу конференції «Демократія і громадянське суспільство» в Києво-Могилянській академії, зазначила, що

українська та канадська історії насправді дуже близькі. Фактично йдеться про нові демократії, а отже, це означатиме постійне протиборство із реальністю, щоби зрештою віднайти суть свого історичного буття. Канада була першою країною у світі, яка визнала незалежність України, а сьогодні відчуває свою ментальну та історичну близькість. Все ж таки з частиною цього твердження можна дискутувати, оскільки українська нація має, безперечно, значно довшу історію, ніж історія канадської нації. Проте також важко і не помітити спільності національних проєктів, тим більше, що для тисяч українців Канада стала другою домівкою, адже за чисельністю мігрантів з України Канада посідає одне з перших місць у світі. Пані Жан також зазначила цей аспект. Зрештою, сама Генерал-губернатор Канади є людиною не «автохтонною» на канадській землі. Пані Жан розповіла, як свого часу її родина тікала від диктаторського режиму на її рідних островах (ідеться про диктатуру Дювальє на Гаїті в 70-і рр. XX століття).

Так, Мікаель Жан — людина, яка сама зробила себе, сама змогла досягти найвищих висот у суспільно-

політичній діяльності, довгий час пропрацювавши як журналіст, як викладач італійської мови, захистивши диплом із компаративістики, здобувши незаперечний авторитет у канадському суспільстві. В'ячеслав Брюховецький, почесний президент НаУКМА, відкриваючи конференцію, пожартував, що від журналістських забавлянок людина розпочала свій шлях у серйозний світ державотворення. Безперечно, це лише жарт, адже насправді саме журналістика дала змогу пані Жан здобути народне визнання, громадську підтримку. Канада ще раз продемонструвала, що це країна з високою парламентською культурою, країна громадянського суспільства, в якій кожна людина, яка прагне долучитися до розбудови канадської держави, знайде місце для себе. Хоча, звичайно, пані Генерал-губернатор не прагнула подати Канаду в ідеалістичному світлі: залишається проблема расизму, громадянське суспільство потребує нових форм його утвердження та розвитку. І це природно, що західна людина справедливо критикує себе. Зрештою, такі гіркі і часом надто лежучі слова критики в Європі та Америці з боку самих європейців та американців — не дивина; інша річ, що громадяни цих світів ніколи не дозволять представникам із інших країн ображати себе.

Для пані Жан однією з форм самореалізації є вміння боротися, адже лише в боротьбі людини проти системи народжується особистість. Українська нація пройшла довгий шлях боротьби за власну незалежність. Пані Генерал-губернатор назвали три основні історичні катастрофи для української нації в XX сторіччя: Голодомор, нацизм і радянську диктатуру. Так са-

мо і пані Жан свого часу тікала з диктаторської імперії, в якій людська особистість нічого не варту. Канада змогла стати другою домівкою, що потверджує нову філософію громадянського суспільства в XXI столітті в західному світі: дім людини там, чій правила вона приймає і зобов'язується виконувати. Земля і кров уже є визначальними критеріями етнічної належності, а найважливіший чинник — передовсім згода пристати на «правила гри» нового світу, готовність захищати те суспільство, членом якого ти прагнеш бути.

Людина, яка з самого початку усвідомлює цінність демократії, ніколи не відмовиться від її привілеїв, ніколи не дозволить собі привласнювати простір інших, ніколи не буде порушувати принципи етики і честі. Всі інновації мають бути проведені так, щоби вони були доведені до найменшого індивіда цього самого громадянського суспільства. Для Канади поняття етичної відповідальності, як на мене, є одним із центральних у політиці, чого не скажеш, наприклад, про український політичний бомонд, у якому заправляють представники тіньової олігархії, готові працювати на власні статки, а не задля розвитку своєї країни. Але сьогодні постає реальна проблема: які важелі мають бути вжиті, щоби активувати процес переходу до громадянського суспільства. Для пані Жан однією з важливих передумов і партнерів є толерантність, прагнення допомогти одне одному, милосердя і творчість.

Свого часу їй самій у Канаді допомогли громадські неурядові організації, крім, звичайно, державної підтримки. В Канаді механізм соціальної допомоги є дуже розвинутим, але існують і громадські організації, які дба-

ють за те, щоби кожна людина знайшла своє місце в канадському світі, зробившись його природною складовою. Це, зрештою, і допомогло М. Жан стати однією з найспішніших ведучих і авторкою документальних фільмів, які принесли їй визнання.

Мікаель Жан у своєму виступі в Могилянці часто згадувала про поняття «солідарності», яке має бути ключовим для формування політики громадянського суспільства в наш час. «Коли ваше суспільство вирішило виступити проти диктатури, ми всі аплодували. Ви не повинні здаватись. Мені казали, що не варто зараз їхати в Україну, мовляв, економічна криза там, складна політична напруженість та інші негаразди. Але в складні часи

завжди треба казати людям, які потерпають, що вони не самі, вони не одинокі».

Своїм життям М. Жан продемонструвала, що ніколи не пізно починати з нуля, коли вже немає, до чого повертатися, щоби спочатку дійти до визначеної мети. Страшно навіть писати такі речення — «немає, до чого повертатися». Але так було в житті теперішнього Генерал-губернатора Канади, яка починала свій шлях справді з нуля в новій країні, а досягла, зрештою, найвищих державно-суспільних висот. З боротьби із системою постала сильна особистість, яка прагне сьогодні збудувати фундамент для вільного демократичного суспільства, для міжнародного діалогу, щоб уже ніколи не повернутися до руйн диктаторської політики, до тоталітаризму, щоби не повернути на світ небезпечного демона. Наразі, наголосила пані М. Жан, важливо сформулювати і укріпити хребет суспільства (свого часу, на початку ХХ століття, Ортега майже те саме писав «Безхребетну Іспанію»), має бути активовано живі народні сили, які повинні йти вперед, попри всі складнощі реальності. «Ми разом!» — сказала Мікаель Жан. На спільній потребі двох країн Генерал-губернатор неодноразово наголошувала в своєму слові в Могилянці. Все це має призвести до формування клімату соціальної гармонії та інтеграції в єдине поле толерантності та поваги одне до одного, коли етичний кордон кожної людини ніколи не може бути порушено волею іншої людини.

В такому разі важливо сьогодні серед молоді закласти основи для вільнодумства, яке має спричинитися до того, що кожна молода людина усвідомить свою власну роль перед державою. Лише вільне мислення може породити особистість. Той, хто прагне йти вторганим шляхом, іде в нікуди. Креативність — одне з ключових понять нового часу, але тільки разом із поняттями солідарності, співпраці, справедливості. Саме тому, звертаючись до студентства Могилянки, Генерал-губернатор Канади сказала, що Києво-Могилянська академія сьогодні — це бастион вільної думки. Тому варто скористатися часом, який ми маємо, щоб, об'єднавши зусилля, створити єдиний простір соціальної етичної свободи громадянського суспільства. Випробування були і будуть, але ніколи не варто здаватися.

Як не парадоксально на перший погляд, але пані Жан постійно поверталася до потреби модерністського розуміння нації, яке тримається на спільних соціальних переживаннях, на кодах гуманізму та етики, поваги і гармонії, демократії та моралі. Навіть за умов ринкової економіки, навіть за умов високотехнологічного інформаційного суспільства цінність людської особистості має превалювати, — підсумувала Мікаель Жан.

Дмитро Дроздовський,
МП-1 "Філологія"

Актуально Спадщина Омеляна Пріцака

В другій половині ХХ сторіччя важко знайти особистість, яка б настільки підняла авторитет української науки в світі і залишила би по собі таку грандіозну наукову спадщину, як він...

У квітні в НаУКМА відкрилась виставка праць присвячена 90-річчю видатного вченого Омеляна Пріцака.

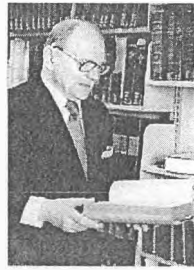
В одному приміщенні можна побачити всі віхи наукової діяльності великого українського історика, мовознавця, орієнталіста - людини, яка доклала величезних зусиль для підняття вітчизняної науки на якісно новий рівень.

Організаторам (насамперед Науковій бібліотеці НаУКМА) вдалося показати всі етапи життя науковця: було встановлено чотири стенди, кожен з яких був присвячений певному періоду життя: студентські роки (представлені студентські газети, журнали та публікації); час, коли Омелян Пріцак займався тюркологією та алтаїстикою — другий етап його наукової діяльності. Саме тоді (а це післявоєнні роки) він займався дискусійними питаннями караханідів (тюркської династії, що правила в Караханідській державі в 9-13 сторіччях) та зосереджувався на питаннях мовознавства, передусім тюркології та алтаїстики.

70-80-ті роки, третій період діяльності Омеляна Пріцака, відзначились ґрунтовними дослідженнями історії Київської Русі, зокрема він займався питанням її походження та дослідженням давньоруських писемних пам'яток на предмет тюркських запозичень у них, та українського козацтва, а саме: епохи Мазепи, справи Церкви, генеалогії, україно-арабських взаємин, національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.

І, нарешті четвертий (кінець 80-х - початок незалежності) період його діяльності можна умовно назвати організаторським, саме в цей час Омелян Пріцак стає співзасновником Міжнародної асоціації українців, 1991 - 1998 рр. - директор Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, в цей час також займається впорядкуванням «Гарвардської бібліотеки давнього українського письменства». Значну частину життя Омелян Пріцак присвятив Українському науковому інституту в Гарвардському університеті, яким керував як директор у 1968-1989 роках.

Багато його праць наділені патріотичними інтонаціями: він не відділяв свою наукову діяльність від соціально-політичного життя, і можна багато сперечатись через таку його позицію, проте одне можна сказати точно: наукова спадщина Омеляна Пріцака стане в нагоді не одному поколінню науковців і стане для них орієнтиром.

Стипендійний фонд компанії «Ернст енд Янг» в НаУКМА

В рамках Стипендійного фонду компанії «Ернст енд Янг» в НаУКМА продовжується щорічний конкурс на отримання стипендії для студентів правничого факультету НаУКМА на 2009-2010 н.р. та їх участь у програмі «Кар'єра у податково-юридичному відділі компанії «Ернст енд Янг».

УВАГА! ТЕРМІН ПОДАВАННЯ ЕСЕ ЗА КОНКУРСОМ ПОДОВЖЕНО ДО 15 ТРАВНЯ 2009 р.

Дбаючи про майбутніх талановитих фахівців уже сьогодні, податково-юридичний відділ компанії «Ернст енд Янг» пропонує фінансову підтримку студентам, що демонструють успіхи в навчанні, прагнення до нових знань та професійного розвитку, а також якості лідера.

Конкурсний відбір відбуватиметься в два етапи — написання есе та проведення співбесід.

• Студент, який продемонструє найкращі результати в ході конкурсного відбору, отримуватиме щомісячну стипендію з вересня 2009 по червень 2010 рр.

• Автору найкращого есе також буде запропонована можливість оплачуваного стажування у податково-юридичному відділі компанії.

ТЕМА ЕСЕ: До якої міри податкове планування є прийнятним для компанії?

Тему есе можна освітлювати з етичної, економічної, правничої та фінансової точок зору. Есе має бути написано українською або англійською мовою.

ХТО МОЖЕ БРАТИ УЧАСТЬ? Студенти третього року навчання факультету правничих наук НаУКМА, бюджетна чи контрактна форми навчання.

ТЕРМІН ПОДАВАННЯ ЕСЕ

Просимо надіслати есе разом з вашою контактною інформацією електронною поштою:

scholarship@ua.ey.com
до 15 травня 2009 р.

ГРАФІК КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ

• Перевірка есе здійснюватиметься з 15 травня по 20 травня 2009 року.

• За результатами перевірки автори найкращих есе будуть запрошені на співбесіду. Мова проведення співбесіди — англійська. Співбесіди відбудуться з 20 по 29 травня 2009 року.

• Остаточні результати будуть оголошені з 1 по 15 червня 2009 року.

Якщо у Вас виникли додаткові запитання, просимо звертатися до Діни Бокатової за телефоном (044) 499 2010 або електронною поштою: scholarship@ua.ey.com.

Контактна інформація:

01001 м. Київ, вул. Михайлівська 7
Тел.: +380 (44) 490-3000,
Факс: +380 (44) 490-3030
www.ey.com/ukraine

Савватєєв Євген,
студент ФГН-2

Подія

Національний університет «Києво-Могилянська академія» знаній передовсім завдяки своїй видавничій активності. За словами президента НаУКМА Сергія Квіта, крім того, що сам університет видавцем, на його території є ще 2 видавництва, з яких саме Видавничий дім «КМА» цього року святкує 5-літній ювілей відкриттям університетської книгарні. Загнішна крамниця біля головної університетської

«Могилянська Книгарня» — форпост проти чужоземної культурної агресії в Україні

брами; полиці, вщерть заповнені продукцією кращих вітчизняних видавництв; невелика книжкова виставка, присвячена 200-річчю ювілею Миколи Гоголя, — такою 2 квітня «Могилянська Книгарня» (далі «МК») зустріла своїх перших відвідувачів, серед яких були Валерій Шевчук, Дмитро Павличко, Оксана Забужко.

В «МК» представлена українська академічна книжка, видання класиків української літератури, сучасних письменників та перекладів світової літератури українською мовою. Окрім того, у книгарні можна придбати фотоальбоми, каталоги, подарункові видання, що відповідають високим художньо-естетичним та національно-патріотичним вимогам. Директором «МК» є Надія Павлюк, котра триваліший час працювала у книгарні «Сяйво», а згодом працювала менеджером з продажу книжок газети «День».

Українські письменники, котрі завітали до «МК», не приховували своєї радості щодо появи нової української книжкової оази в Києві. Оксана Забужко зізналася, що відкриття цієї книгарні — найкраща подія для неї у вітчизняному пуб-

лічному просторі від початку цинічного року, і висловила сподівання, що темп нарощування культурних м'язів, котрий поступово збільшувався протягом останніх років, не припиниться, навіть попри так звану «економічну кризу». Валерій Шевчук наголосив на тому, що ми й досі існуємо в умовах чужоземної агресії, зокрема, книжкової: «І в той час, коли Українська держава неможлива без людини української культури, вихованій на власній культурі та збагаченій культурами іноземними, така подія, як відкриття книгарні, не може не зворушувати».

В «МК» також можна придбати ті книжки Видавничого дому «Києво-Могилянська академія», що стали переможцями X Всеукраїнського рейтингу «Книжка року-2008», а саме праця Сергія Кримського «Під ситнагурою Софії»; чотирьохтомний збірник свідчень «Великий голод в Україні 1932–1933 років» та двотомник вибраних праць Юрія Шевельова.

Директор Видавничого дому Віра Соловйова розповіла, що незабаром світ побачить ще один том літературознавчих праць Юрія Шевельова за редакцією Лариси Масенко і Оксана Забужко; збірник розсекречених архівів України про запровадження радянського режиму на західноукраїнських землях; книга «Українська повстанська армія і Армія Крайова» І. Ільйоши-

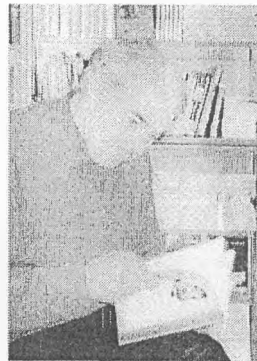
на та ін.

Почесний Президент Могилянки Вячеслав Брюховецький пригадав, що на місці нової книгарні колись була охорона військового училища, а потім і охорона Академії, а півні «МК» стоять на варті української книжки. «Ця книгарня буде не лише місцем продажу книжок, а й новим культурним осередком, місцем проведення презентацій, автограф-сесій відомих письменників, зустрічей з провідними науковцями, круглих столів та дискусій на актуальні теми», — переконаний Вячеслав Стенанович. Перша така подія в «МК» — автограф-сесія лауреатки Шевченківської премії Марії Маріос.

Юлія Морозюк,
студентка ФГН-4

Могилянський соціум

Києво-Могилянську академію на запрошення Центру досліджень сучасної літератури при НаУКМА та видання «Літакцент»

відвідав професор Академії мистецтв у Белграді, відомий сербський письменник і художник Мілета Проданович.

Він прилетів тоді, коли наші кліматичні умови обіцяли крапкого. Втім, Мілета Проданович вирішив тим не перейматися, а сповна насолодитися отриманою можливістю відвідати омріяну Україну, візит до котрої відкладався вже двічі.

Сербія-Україна: діалог культур

На ці дні (візит пройшов наприкінці березня — на початку квітня) припало відзначення десятої річниці з дня першого бомбардування Сербії військами НАТО. Тож увесь час у літаку письменник перечитував різноманітні есеї та спогади про ті страшні дні. Втім, приземлившись на українську землю, поставив собі за мету не заціклюватися на минулому, а жити днем сьогоденним, новим, зрештою, напролюд перспективним, як для закоханого в мандрівки митця.

День перший

Знайомство з Києвом почалося в доволі прищвидшеному темпі, бо програма візиту була розписана ледь чи не погодило. Тож коротко ознайомившись із Подолом (де, власне, й оселився сербський гість), Проданович мусив оперативню рухатися до книгарні «Є», у якій відбулася перша зустріч митця з українською громадськістю. До речі, як наголосив сам гість, він завжди в кожному новому місті, що відвідує, якнайперше іде саме до книжкової крамниці, оскільки її інтер'єр, загальну атмосферу її виносить власний вирок: щось на кшталт, бути чи не бути. Тож цього разу присуд виявився однозначно позитивним —

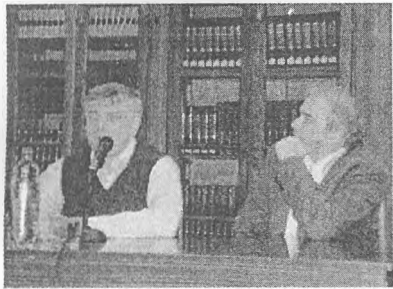

бути!

Під час презентації в книгарні можна було дізнатися не лише про літературну та художню творчість Продановича, а й отримати невеликий екскурс у сербські історію та сучасність. Письменник постав таким собі культуртрегером між світами, подарував нам шматочок Балкан, презентуючи їх у професійно притаманній йому дещо іронічно-постмодерній манері, поєднуючи «бомби й гумор», обігруючи стереотипи й наголошуючи на колишній власній подвійній ідентичності – сербській і югославській, а нині – прагненні входження у великі проекти, що часто поєднують літературні й художні складові.

День другий

Уранішня прогулянка ще сонним Андріївським узвозом нікого не залишає байдужим. Єдине, що її трохи зчорнило, то це підйом на Старокиївську гору, з якою, крім чарівного красивду, відкривається й перспектива на післязимові сміттєзвалища. Втім,

якби ми обмежилися лише мальованою картинкою, то це було би не чесно як стосовно нашого гостя, так і стосовно себе самих.

Зрештою Софія. Пропонуються послуги гіда-професіонала. Проданович скромно всміхається й зауважує, що добре знайомий із працівниками В. Лазарева та Г. Логвина, безпосередньо присвяченими дослідженню саме цієї пам'ятки, тому не потребує сторонньої консультації, натомість може сам роз'яснити: що, де й коли. Водночас цікавиться в нас, де тут зберігаються фрески й мозаїки, вивезені з Михайлівського собору перед руйнацією. На свій сором, відповіді не маємо. За кілька хвилин сербський гість сам знаходить їх в одній із виставкових зал собору.

На наше банальне запитання про враження від побаченого, Проданович просто відповідає: «Це фантастика». Далі ж пояснює, що, в принципі, саме так усе собі й уявляв, проте можливість побачити на власні очі оригінальний витвір X століття (за найновішими дослідженнями Н. Нікітенко, церква Святої Софії була побудована найвірогідніше ще за часів Володимира, а не Ярослава, як звикли вважати) є унікальною можливістю, тож його переповнює щастя.

На цьому екскурсійна частина другого дня завершується й розпочинається англомова, щедро ілюстрована слайдами, лекція професора Продановича «Померти й бути похованим у Сербії. 1990–2000» в Могилянці. Напрочуд цікавими видаються авторські паралелі між практикою єгипетських поховань, візантійськими усипальницями, середньовічними криптами, мавзолеями тоталітарних часів та власне тими надгробками кримінальних авторитетів, або по-простому – мафіозії, що полонили Сербію часів Мілошевича.

Далі відбулося відкриття фотовиставки Продановича «Ангел і Леви», де, за словами директора Центру візуальної культури НаУКМА Василя Черепаніна, не даремно присутнє поєднання двох таких різних образів – одного цілком сакрального, а другого – абсолютно владного, що, на думку мистецтвознавця, пропонує своєрідну політичну стратегію наших днів, де на

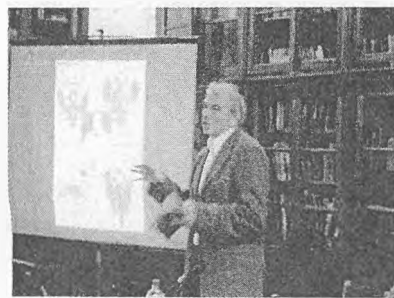

основі давніх образів витворюються нові лейбли й відповідно демонструється урок політичної іманентності, напрочуд корисний і близький також і для українського глядача.

День третій

На персональне прохання Продановича ідемо до Кирилівської церкви. Знову ж таки відмовляємося від допомоги екскурсовода й митець сам розповідає про особливості тих чи інших фресок XII століття (роботи Врубеля, задля яких більшість і відвідує цей храм, його менше вражають, ніж стародавня автентика).

Києво-Печерська лавра, думаю, особливих коментарів не потребує, бо ж столична візитівка школи не підводить. Втім, якнайбільше захоплює Продановича Музей історичних коштовностей, особливо скіфське золоті й, відповідно, славновісна пектораль. Гість зізнається, що якби мав час і можливість, то з радістю не один день провів би в цих залах, уважно розглядаючи й нотуючи в пам'яті кожну окрему деталь тих дивовижних виробів. У сувенірній крамниці в око знову ж таки впадає копія скіфської пекторалі, навіть не стільки сама копія, як її вартість – 8400 грн – цікаво, чи зацікавить така пропозиція якогось пересічного туриста наших днів, чи вона вже від початку розрахована на визначене коло осіб?..

І насамкінець — круглий стіл, присвячений творчості сербського автора, під впливом якого, як ми всі прагматично сподіваємося, незабаром постане надрукований окремим виданням україномовний переклад його книжок. На обговоренні йдеться про кілька моментів. Славістка й перекладачка зі Львова Алла Татаренко акцентує на пост-постмодерному вимірі творів Продановича, зокрема його роману «Сад у Венеції» (вже заплановано публікацію в журналі «Всесвіт»), називаючи письменника «хитрим пост-постмодерністом, який,

зрештою, залишається постмодерністом».

Викладачка НаУКМА Тетяна Дзявевич, натомість, розглядає згаданий роман під постколониальним кутом зору, однак, підкреслює його універсально гуманістичний характер. До цього ж тексту, але вже в плані особливості перекладних конструкцій, звертається і філолог Вероніка Ярмач. Доктор філологічних наук, доцент Національного університету ім. Т. Шевченка Деян Айдачич аналізує інший роман Продановича – «Еліс в країні священних королів» – як особливий текст, у якому поєднуються практика жорстоких театру й життя, що може бути особливо цікавим українському читачеві не лише в контексті умовної пострадянської реальності, а й з огляду на своєрідні перегиби творчості Продановича з окремими українськими авторами (зокрема, Андруховича, Іздрика тощо).

Сам гість зауважує, що йому напрочуд імпонують такі різнопланові підходи до його творів, бо, на жаль, у сучасній Сербії все менше уваги приділяється літературній критиці, натомість співаються лише звичні дифирамби, тож він вдячний своїм уважним українським читачам і сподівається на подальшу плідну співпрацю.

PS.

Учасники круглого столу, присвяченого творчості сербського

письменника

Три дні в моєму житті пройшли під знаком Мілети Продановича. І я аж ніяк за тим не жалкую, бо сербський письменник виявився надзвичайно цікавим співрозмовником. Він говорить про культуру й політику, про високі й буденне. Любить жартувати. Згадує старі часи, проектує їх на пові й навпаки. Порівнює українські й сербські долі. Критично оцінює ситуацію, втім, не робить із того проблеми, бо життя рухається, а разом із ним і він – цього разу завітав до Києва, куди прямуватиме потім, ще не знає, проте має на меті якось повернутися й до нас, бо, звісно, не встиг побачити всього з запланованого, до того ж чекає на нього тепер і сучасний Новомиргород, або давня Нова Сербія.

Таким чином, кригу зламано – своєрідний переддень днів сербської культури в Україні, що припадають на 6–9 квітня, уже стартував, і першою ластівкою став саме цей візит, що, як сказав Володимир Панченко, є своєрідною «вулицею з двобічним рухом», тобто Мілега Проданович привіз нам частинку Сербії, а ми йому подарували частинку України. Хочеться вірити, що обидва подарунки стануть нам усім у пригоді на довгі роки.

Наталія Ксьондзик,
випускниця НаУКМА

Світлина Н. Ксьондзик

Наука в НАУКМА

Микола Гоголь – один із найдискусійніших в Україні письменників XIX сторіччя. Актуальність його творів вражає, точність і проникливість текстів його пера нашттовхує на думку, що читаш не лише художні твори, а пророче послання.

Міждисциплінарна наукова конференція «Інтерпретація творів М. Гоголя у XX-XXI століттях», яка відбулася в Могилянці, розглядала й багато інших питань, і намагалася дослідити чи принаймні окреслити весь ма-

Інтерпретація творів М. Гоголя: погляд із XXI століття

сив мистецьких творів, пов'язаних з видатним письменником.

Сьогодні Микола Васильович ще популярніший, ніж у середині XIX сторіччя, його твори викликають суперечки та стають джерелом для численних наукових студій. Його твори містичні та іронічні водночас, це скарбниця світового духовного досвіду.

«Суперечливий», напевно, єдиний епітет, щодо якого не виникає жодних сумнівів у розмові про Гоголя. З цим погоджуються всі – він суперечливий. Але надто бідне це слово, як для Гоголя, так само бідно звучить і питання «російський Гоголь письменник чи український?», така постановка питання завчасно звужує коло наших висновків і суджень щодо цієї постаті, а у випадку Гоголя це загрожує поверховим розумінням його творів. Гоголь бездонний і загадковий, але важливо спробувати його розгадати або хоча б наблизитись до Істини, яку сам письменник, як зізнавався, шукав протягом всього життя.

Микола Васильович от уже двісті років має змогу спостерігати за нами. Вже двісті років він, як Плюшкін, збирає наші недоліки, дрібні гріхи, тяжкі гріхи, помилки, яскраві типажі, щирі обличчя та відчайдушні вчинки в свою бездонну скарбницю. І хтозна-скільки би ще могло з'явитись «Реві-

зорів», «Вечорів...», «Мертвих душ» та «Тарасів Бульб», якби людина дійсно могла прожити двісті років...

Але Гоголь прожив! Ні, це не означає, що його летаргійний сон тривав аж стільки, він жив по-іншому: на сторінках журнальних рецензій, на сценах театрів, в кіноекранах, на полотні картин, на білбордах зрештою – прожив і ще довго житиме, хвилюючи інших та провокуючи на створення все нових і нових творів мистецтва.

Подія проходила в Могилянці, яка, за іронією, теж пов'язана з Гоголем: саме в повісті «Вій» маємо згадку про найстарішу академію в Східній Європі.

Конференцію проводила старший викладач НАУКМА, керівник центру кінематографічних студій, головний редактор часопису «Кіно-Театр» Лариса Брюховецька. Для обговорення зібрались люди, які представляли різні царини знання: культурологію, літературознавство, театрознавство, кінознавство та, власне, кіно, — що дало змогу охопити великий масив творів мистецтва, які так чи інакше пов'язані з ім'ям Миколи Васильовича, та уявити загальні тенденції та віяння притаманні різним рокам.

Найбільше представництво

на конференції мала Києво-Могилянська академія, також участь брали представники Академії мистецтв України, Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка, Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого та діячі незалежні культури. Важливо і приємно, що серед доповідачів були і студенти.

Як уже зазначалось, на конференції творчість Гоголя розглядалась із різних сторін: доповіді торкалися як загально-культурологічних аспектів творчості письменника, наприклад, належності його до тієї чи іншої культури (української чи російської тощо), так і вужчих: окремих творів (дві редакції «Тараса Бульби») та навіть персонажів (Чичиков із «Мертвих душ»). Широко було розкрито тему інтерпретації творів Гоголя в кіномистецтві: відбулось панорамне представлення стрічок за мотивами його творів та біографічних фільмів про самого письменника, а насамкінець відбувся короткий огляд чотирьох стрічок про життя великого письменника.

Але все по порядку. Першим виступом конференції була доповідь доктора мистецтвознавства Академії мистецтв України Вадима Скуратівського на тему «Гоголь – український і російський письменник». Своім вис-

тупом Вадим Леонтійович задав конференції потрібних інтонацій, одразу відмовившись від примітивних питань «російський чи український». І наш і їхній одночасно, і неважливо, що писав російською, адже така тенденція в XIX сторіччі серед бездержавних народів була досить поширеною: «Десятки бездержавних народів входили в поле самоосмислення не своєю рідною мовою, і Україна тут не становить винятку. Постаємо до цього як до особливого сюжету нового часу, до тієї самої епохи, коли ціла система бездержавних народів з тих чи інших причин дебютувала не національною, а найбільш авторитетною довколишньою мовою», — переконував пан Скуратівський і цими словами, ніби підняв обговорення цієї слизької теми на якісно новий рівень.

Ще однією актуальною темою, що була порушена на конференції, стала проблематика твору «Тарас Бульба», а саме розбіжності між двома його редакціями 1835-го та 1842-го років. Доктор філологічних наук, професор НАУКМА Володимир Панченко пояснює важливість розкриття різниці цих двох видань тим, що саме це дозволить зрозуміти, яку світоглядну еволюцію пережив Микола Васильович в 1835-1842-х рр. «Повість «Тарас Бульба» 1835-го року засвідчила неабиякий інтерес Миколи Гоголя до «Історії Русів», козацьких літописів, народних пісень та дум, до опису України Боплана. Переробляючи повість у 1842-му, Гоголь не просто доповнив її новими

епізодами і сценами, він серйозно змінив акценти, іншим стало його бачення історії: Україна тепер постає в повісті як частина руської землі, поети-зація козацької вольниці зберігається, проте саме козацтво під пером Гоголя втрачає свій український вимір. Тарас Бульба із захисника кордонів «Українь» перетворюється в «захитника православля і руського дворянства», — узагальнює результат свого дослідження пан Володимир.

Рецептом для розуміння «чий усе-таки Гоголь?» може стати доповідь доктора філологічних наук, старшого наукового співробітника Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка, Павла Михеда: «Російська й українська рецепція Гоголя». «До дискусії навколо того «чий Гоголь?» можна дати якісь відповіді, наблизитись до того тільки тоді, коли дамо порівняльний аналіз функціонування життя Гоголя в російській літературі і українській літературі, бо іншого такого наочного і переконливого методу я не бачу», — переконував дослідник.

Але, як уже вище зазначалось, конференція підійшла до осмислення творів Гоголя з різних сторін, тому на черзі — театрознавство, а саме доповідь про «Київські прем'єри до ювілею М. Гоголя» культуролога, студентки НаУКМА, Ольги Велимчаниці. Доповідь її торкалась не тільки цьогорічних прем'єр, а й більш давніх. Якісно та детально було проведено огляд усіх найважливіших прем'єр на київських сценах за останній час і, що важливо, проаналізовано вистави на предмет їхньої близькості чи віддаленості від тексту Миколи Васильовича, на предмет гри акторів, костюмів, декорацій та всіх тих речей, які б мали створювати «гоголівську» атмосферу.

В останній частині конференції панівною стала тема кіно: йшлося як про екранізації творів Гоголя, так і про біографічні фільми.

Режисер, кінознавець, викладач Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К.Карпенка-Карого Сергій Марченко зупинився на чотирьох документальних фільмах про Гоголя, це: «Великі імена Росії. Гоголь» Юрія Ткаченка 1982-го року, «Вечори на хуторі біля Диканьки» 1983-го року того ж автора, «Нові пани, нові холопи» 1993-го року в рамках проекту «Невідома Україна» та цьогорічна прем'єра «Загублений рай» Плахова-Модестова та Сергія Якутовича. Якщо перші два фільми більше намагались заглиблюватися в душу письменника, розкривати його драматургію, то фільми, зняті вже за часів незалежності, тільки цим не обмежувались: описувався світоглядний шлях, який пройшов Микола Васильович, від українськості до служіння іншому народу.

В цілому можна сказати, що за допомогою цієї конференції вдалося окреслити та дослідити твори, які так чи так пов'язані з генієм безсмертного Гоголя.

Євген Савватєєв,
студент ФГН-2

Подія

(Продовження. Початок на стор.1)

Слово «кітка» болгарською та македонською мовами означає «букет». Жіночий вокальний гурт «Кітка» був заснований у 1980 році спершу як аматорський колектив, який з часом, за роки співпраці став всевітньо відомим вокальним гуртом, що майстерно володіє співочими техніками балканських та слов'янських народів. Учасники колективу мають різне етнічне походження та різний музичний досвід.

Завдяки своїй широкій діяльності — виставам і концертам (у записі і наживо), дискам, освітнім програмам, мистецьким резиденціям тощо — КІТКА залучила до шанувальників свого унікального репертуару мільйони слухачів та глядачів по всьому світу. До складу гурту входять вісім співачок: Бріджет Бойл, Шіра Сіон, Кетрін Роуз Кравгер, Джуліана Графана, Дженет Кутулас, Леслі Бонет, Кейтлін Остін, Елізабет Зетцер.

Незважаючи на те, що сам проект є міжкультуральним, адже в

Русалчина містерія

ньому представлено пісні понад десятима східноєвропейськими мовами, Україна посіла у ньому одне з центральних місць. Адже, під час експедиції 2005 року музиканти побували в селі Річиця Київської області. «У цьому регіоні було зібрано більшість пісень та розповідей про русалок від жителів Київської області, серед яких — переселенці 1986 року з сіл Чорнобильського регіону, — розповідає Мар'яна Садовська. — тут відчувається певна вища іронія: та невеличка група жінок, яка ще поклоняється русалкам — хранителькам родючості та екологічної рівноваги, — походить з Чорнобильщини — регіону екологічної катастрофи». Крім того, у виставі можна почути пісні зібрані у інших селах українського Полісся — Гавронщина, Кряківка, Сваричевичі, де культ русалок є не лише міфом, а й частиною живих вірувань українського народу.

І хоча, як правило, пісні русального циклу — ліричні, повні радості буття, славлять буянню світла, відчуття простору, духовного здоров'я, героїні пісень — дівчата, настрій яких співзвучний із розквітаючою природою, учасники проекту намагались розкрити сам образ русалок якомога повніше. Зокрема, висвітлюється негативна, зла, темна сторона діянь русалок, що іноді змушує здригатися. Феєричне дійство продемонструвало віртуозність голосоведіння: впродовж концерту ми всі були свідками фантазмагорії, яка відображала базові, глибинні, архетипні ситуації нашого буття — народження, смерті, радості і плачу. Все це відбувалося на перехресті живого і мертвого, світу «нашого» і світу потойбічного, русалчиного. Зрештою, попри всю загадкову романтичність образу русалки, не варто за-

бувати, що ця істота наділена особливою силою, небезпечною для живої людини, бо русалка — це предствник світу померлих. І зустріч із людиною завше приховує в себе небезпеку — божевілля. Людина «прощається» з цим світом у своєму безумі, вона стає заручником русалчиної магії. Те дійство, яке продемонструвала «Кітка», вразило до глибини душі поєднанням усіх регістрів людського життя, людського досвіду. Часом ставало невимовно моторошно: музичне тло, яке передавало жасне хвилювання, і майстерна гра, часом побудована на абсурдистських елементах, але все це у фінальному ефекті на глядача мало не-

абиякий успіх. Русалчина енергетика була передана настільки точно, настільки тонко і майстерно, що часом не вірилося, що учасниці «Кітки» не з України, а з усіх куточків світу, які свого часу закохалися в музику Східної Європи.

За старовинними легендами люди кажуть: «Русалки можуть звести своїм співом будь-яку людину з глузду», не будемо стверджувати того, що «Кітки» переслідували ту саму ціль, але в якусь мить глядачам навіть підсвідомо хотілося стати русалкою і поринути в бездонні глибини метафізичного простору, так щиро відкритого глядачеві майстрами фольклорного мистецтва. Десять хвилин оплесків і знову залунала пісня, що зачарує душі та змушує затамувати подих. «Музика „Кітки“ може поставити вас на коліна, вона немов середина точка між красою та нахабством ... захопливо, насичено, прекрасно» — пише видання *The Times*.

Сам виступ побудований у форматі „сну“ про русалок, саме це, на думку учасниць професійного вокального гурту „Кітка“ є однією з головних умов успіху цього концерту, адже „Русальний цикл“ можна переглядати сотні разів і щоразу переживати ті ж самі захоплюючі емоції, в той час як навіть найбажаніший сон ми бачимо не більше одного разу.

Мар'яна Садовська говорить про свій проект так: «Я називаю цей проект своєю "третьою дитиною" — і як кожна мама страшенно горда, страшенно переживаю і страшенно хочу, щоб ви всі прийшли... все-такі-всупереч всім кризам — Кітка прилітає всього на 2 вистави і тільки в Києво-Могилянській академії».

Наталія Шанько,
студентка НаУКМА

Полеміка

В квітні в Центрі польських та європейських студій НаУКМА відбулась зустріч викладачів кафедри історії нашого університету, присвячена обговоренню характеру й тенденцій до написання сучасної української історії. Гасло зустрічі звучало до болю дискусійно: «Якої історії погребуємо?».

Власне, цей захід було заплановано як дискусію між істориками, які є прибічниками різних історіографічних шкіл. Відповідно, маючи свою позицію і аргументи, вчені висували припущення з приводу того, якою має бути національна історія, якою її можна подати в підручнику, а якою – в науковій праці. Для українського історика ця тема ще довго залишатиметься неораним полем. А поки що ми стали свідками чергової дискусії між викладачами НаУКМА. Серед присутніх були професори Наталя Яковенко, Владислав Верстюк (Інститут історії НАН України), о. Юрій Мицик, Михайло Кірсенко, декан факультету гуманітарних наук Віталій Шербак, доценти Олена Бетлій і

Чи матимемо єдину історію України ?

Катерина Діса. Такий сонм учених привабив багатьох студентів НаУКМА – частих відвідувачів Центру. Були й гості – історики Віктор Брехуненко (Інститут історії НАН України), Володимир Маслійчук, Андрій Портнов, письменник Юрій Рудницький, автор монографії про Ярему Вишневецького.

Спочатку дискусія розвивалася доволі спокійно: Катерина Діса зробила вступ, проаналізувавши походження дискурсу про історіюписання в Сполучених Штатах. Адже саме там було зроблено перший крок, поставлено першу крапку над «і». Історію, як твердили американські вчені, не можна писати лише в рамках того чи іншого жанру; вона не має бути суто «політичною», «військовою» тощо. Зрештою, в США ситуація зараз склалася так, що кожен штат має право обрати собі підручник з історії, тобто, по суті, писати власну історію, «під себе». В Україні ж, як бачимо, донині немає консенсусу, і, на жаль, не лише між науковцями (що загалом є цілком нормальним явищем), а й між чиновниками – тими, хто укладає навчальні програми в Міністерстві освіти. І саме звідти походить маса суперечливих моментів, які до сьогодні не дають спокою кожному, хто прагне єдиного, цілісного, узгодженого, прийнятого для більшості образу історії України.

Під час дискусії вчені часто порівнювали ситуацію в Європі й США з нашою, і це давало привід для подальших роздумів і обговорень. Проте, повернувшись до українських реалій, проаналізувавши нинішній стан освіти, зокрема – матеріалу з історії України, який зараз читають у школах і вишах, наші історики дійшли різних висновків. Драматично змалював ситуацію отець Юрій Мицик. Професори Владислав Верстюк і Наталя Яковенко, які загалом оптимістичніше

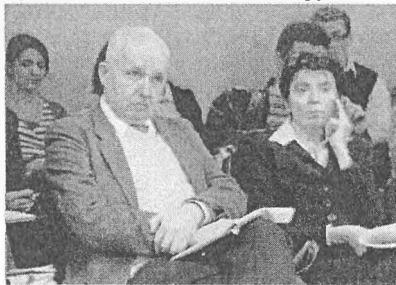
оцінюють стан речей, внесли свої корективи. Проте, зрештою, як і в більшості подібних випадків, того самого омріяного консенсусу дійти не вдалося. Воно й зрозуміло: адже єдиної історії не існує, її не може бути і вона не з'явиться, принаймні допоки існують прихильники різних напрямів і шкіл історичної науки. А вивчати, інтерпретувати, зрештою, писати історію – їхній хліб. А за умов, коли інтереси науковців і політиків розходяться, згоди дійти дуже й дуже непросто. Тож єдиної історії України нам ще довго не побачити.

Коментарі учасників заходу

Професор о. Юрій Мицик:

«Тема є і буде актуальною постійно. І проблема не тільки в тому, що немає спільного образу історії, а в тому, що в Україні існують інститути, які не порушують «гарячих» проблем, хоча це їхня відповідальність. Так із питанням про УПА, про акцію «Вісла»... І, якщо порівняти нашу ситуацію з «національною» освітою в Польщі, вийде, що українська дитина в Донбасі не має ні книжок, ні докумен-

тальних фільмів, нічого, що б давало їй знання з історії України. А польська дитина все це має – і літературу, і кіно – рідною мовою. Тому в Польщі програма написання нових підручників

працює, у нас – ні. Крім того, перед нами зараз іще тяжча проблема – за ініціативи Міністерства освіти, у вишах технічного профілю припинять читати курс історії України. Натомість їх пропонують додатково, на вибір, і то лише там, де є можливість. Як можна здобувати знання, вивчати історію в таких умовах? Як може йти про історичну пам'ять, якщо історію нищать?»

Професор Владислав Верстюк:

«За радянських часів був ідеальний підручник – «Історія СРСР». Як сьогодні памятаю – на ерзаці було написано: «Видання стереотипне». Однак навіть підведена під такі рамки офіційна історія не завжала нам бути українцями, навіть коли ми переживали «відлигу», потім брежневський «застій»... Проблема в тому, якою буде Україна завтра. І це всім нам болить, бо ми хочемо жити в демократичній країні. Ми не маємо страждати на національні фобії, можемо і мусимо розмовляти п'ятьма, шістьма іноземними мовами. І в державі, де ми житимемо, дуже важливо створити умови для розвитку цієї «українськості». Для цього треба уникати край-

нощів і притримуватись центристських позицій – українцями є всі, хто живе на території України, чи за походженням, чи за громадянством. Але для того, щоб такі зміни настали, треба проводити реформи в усіх галузях, і не лише в освіті. Зараз, в умовах кризи, це набагато складніше».

Завідувач кафедри історії НаУКМА, професор Наталя Яковенко:

«Підручники завжди переписувалися – і за радянських часів, і зараз. Раніше це робилося командно-

плановим способом – просто змінювали акценти, одних героїв «вिकидали», інших додавали, і таке інше. Тут ідеться про те, щоб розвинути широку дискусію, яка не твориться на митингу. Підручник є продуктом домовленості, консенсусу суспільства. Він містить певну інформацію, і яку саме – вирішувати нам. Те, чим, на мій погляд, має бути наповнений сучасний підручник із історії України – це насамперед усунення мартирологічного акценту (бо це підводить дитину до вивчення і сприйняття своєї історії виштактово як історії поразок, суцільного програшу). Також варто усунути своєрідний акцент на етноцентризмі, який зараз існує в підручниках. Підручник має бути «своїм» для всіх, він має координуватися із тим, що та сама дитина переживає щодня. Тому в підручнику не годиться мовчати, скажімо, про специфічне конфесійне питання, і тим паче не варто писати, що все населення України – православної віри, тоді як про католиків, протестантів і представників інших вірувань пишуть або в різко негативних тонах, або ж зовсім не пишуть.

Ви хочете на такій історії побудувати злагожену в інтересах України? Сама я не бачу такої можливості».

Іван Жежера,
студент ФГН-4

